

ВСТУПНІ УВАГИ.

Початок 1918 р. приніс українському народові велику історичну подію: визнання української держави міжнародним мировим договором у Бересті, дня 9. лютря 1918. р.

Та цей договір заповів також визволення українських земель — в австрійсько-угорській державі, по думці додаткового довірочного порозуміння в Бересті, поміж уповажненим Австро-Угорщина і уповажненим Української Народньої Республіки. На підставі того порозуміння мала бути Східна Галичина злучена в один суцільний коронний край, себто ми, австрійські Українці, мали одержати національно-територіяльну автономію на тих землях¹⁾.

Але австрійський уряд не перевів того порозуміння й опісля, в часі розпаду австрійсько-угорської держави, ми зголосили наше право самовизначення, щоби на українських землях бувшої австрійсько-угорської монархії станула українська держава. І те право ми виконали в пам'ятному дні 1. листопада 1918. р.

Цей день був переломовим моментом в історії

---

¹⁾ Пор. мою Історію визвольних змагань Галицьких Українців — з часу світової війни 1914—1918, Львів, 1930, стор. 732 і д.

західної частини українського народу. Тому день 1. листопада це наші великі роковини.

А тимчасом з недавно минулого дещо призабулося, бо все чергуються нові важні події, що затирають пам'ять пережитих днів. І тому отими споминами хочу нагадати: як дійшло до 1. листопада 1918. р.

В цих споминах найде наше громадянство не тільки відрадні і світлі моменти, але й наші недомагання з того часу, хоча не можна заперечити, що в тому часі з всієї української території була політичною думкою найбільше сконсолідована Галицька Земля²⁾.

Ці недомагання має наше громадянство розважувати і в них вглиблюватися, щоби здоровими струями праці скріплювати наш національний організм.

А щодо прилюдного аналізування тих подій, то воно не може бути низьке ані нікчемне, а доцільне і достойне, та повинно ґрунтуватись на правді...

Кожний народ має таких провідників, яких з себе видав і вибрав до проводу. А молодше покоління — нехай учиться, осягає знання та користується досвідом старших, працюючи над тим, щоби виховалися кращі провідники нації, але не годиться, щоб забувало про історію визвольних змагань народу, легковажило своїх діячів, що працювали в незвичайно важких умовах і добули.

---

²⁾ Про недомагання згадує Д-р Андрій Чайковський: Чорні Рядки, спомини за час від 1. листопада 1918. до 13. травня 1919. Львів, 1930. Видавнича Кооператива „Червона Калина“, а також С. Томашівський: Десятьліт українського питання в Польщі, у Львові, 1929, стор. 29.

те, що наше покоління є українське, що народні маси національно освідомлені та що ми стали нацією.

Та сьогоднішні живі громадяни не можуть стояти безкритичною масою, привикаючи, що хтось думає за них і працює, та щось принесе. Вони мусять також розважувати минуле і сучасне, та проявляти самодільну працю і розуміння того, що діється, а не питатися безнастанно: що діється і що нам принесе будуччина... Те, що добудемо власними силами! — Це відповідь нас самих, бо пустий гнів сили не має.

Тому нам всім треба разом працювати, та ніколи не забувати, що тільки ті народи добувають кращу долю, які вміють працювати постійно і зєдинено та шанувати історію своєї нації.

А вкінці ще одно слово до моїх критиків, які закидують, що я реєструю і зясовую події, а не висказую своєї думки ані поглядів про ті події. Зясовуючи провідні думки звязку з подіями в минулому часі, було моєю метою прояснити: як діялось і чому так діялось, а далше розважування: чи воно було добре і якби треба нам робити, це залишаю нашому громадянству живучому і грядучому. Коли воно буде думати і читати, то виробить свою думку і погляд — з минулого на майбутнє...

Львів, 5. січня 1931. р.

Д-р Кость Левицький.

Гетьман Павло Скоропадський

1. НАРАДА УКРАЇНСЬКИХ НОТАБЛІВ У ЛЬВОВІ.

Українська Парляментарна Репрезентація скликала до Львова на день 25. березня 1918. р. зїзд мужів довіря всіх українських партій Галичини з таким предметом нарад: 1. Справа конститування українського державного організму в Австрії. 2. Організація національних сил.

Взвязку з тим відбулася в попередній день нарада українського парляментарного представництва Галичини, а саме членів палати послів і палати панів та членів бувшого галицького сойму. Наряду отворив голова УІР. д-р Евген Петрушевич; проводив віцеспрезидент Юліян Романчук, а опісля д-р Теофіль Окуневський. Реферат про політичне положення виголосив д-р Евген Петрушевич, а про організацію національної оборони д-р Евген Левицький. В дебаті, в якій промовляли: Романчук, д-р Окуневський, Стефаник, Будзиновський, д-р Цегельський, д-р Король, д-р Кость Левицький, д-р Лев Бачинський, д-р Трильовський і д-р Перфецький, узгіднено становище щодо справ, призначених на зїзд.

На другий день почались наради зїзду у великій салі Музичного Інституту ім. Лисенка у Львові. Учасників було до 500. Зїзд відкрив голова УІР. д-р Евген Петрушевич, витаючи учасників, зокрема представників з Великої України: ген. Колєнка і письменника Коваленка. Свою привітну

промову закінчив д-р Петрушевич окликом на честь Української Народної Республіки, який стоячи повторили збори серед бурливих оплесків.

До президії зїзду запропонував д-р Петрушевич: віцепрезидента Ю. Романчука, д-ра А. Горбачевського, радн. дв. Ол. Барвінського, о. шамб. Ст. Городецького, начальника громади Мартина Королюка і Івана Жовніра. Цю пропозицію прийняли збори через аклямацію.

Віцепр. Юліян Романчук, обнявши провід зборів, покликав на секретарів: д-ра Ст. Барана, д-ра Ром. Перфецького, д-ра М. Воробця і Івана Кушніра.

Після цього д-р Евген Петрушевич виголосив реферат про конститування українського державного організму в Австрії, зясовуючи цю справу зїздові. Реферат дав загальний огляд української справи в часі війни, вказав на значіння російської революції, проголошення Української Народної Республіки і Берестейського мира для українського народу в Габсбурській монархії; виявив небезпеки, які ще тепер загрожують Українській Народній Республіці та справі української державности в Австрії і предложив зїздові резолюції, які зїзд прийняв без дискусії:

„Зїзд нотаблів українського народу Галичини без огляду на партії постановляє:

I. Стоячи на становищі права національного самоозначення, зїзд стверджує, що постанови Берестейського мира з 9. лютого 1918. є першим етапом до здійснення цього права у відношенні до українського народу, і супроти цього домагається його невідмінного та негайного переведення, зокрема його ратифікації в Австро-Угорщині.

З М І С Т :

Вступні уваги	5
Нарада українських нотаблів у Львові	9
Перші роковини української державности у Києві	14
Домагання селян хліборобів на Великій Україні	15
Запит на запит .	17
Австрійсько-угорські війська на Україні .	18
Приказ німецького ген. Айхгорна, виданий з початком квітня 1918 р. в справі засівів на Україні	19
Примус праці на панських ланах в Галичині	22
Торговельні зносини з Україною	25
Делегація українського парламентарного представництва в Австрії у президента міністрів	26
Гість з Великої України .	28
Тривожні вісти про замах на українську державність	33
Державний замах на Україні .	35
Грамота гетьмана до всього українського народу .	37
Пропамятне письмо українських політичних партій до гетьмана, з 21. травня 1918 р. .	40
Перший кабінет Української Гетьманської Держави .	48
Народний Комітет сприводу державного перевороту в Києві	49
Українські легіони по боці Антанти? .	52
Про виконання берестейського договору .	54
Признання державної самостійности України російською мировою делегацією .	56
Гетьман Скоропадський про свої завдання	58
Ген. Айхгорн про „патріотів“ і „злочинців“ на Україні	59
Походом на Україну .	60
Новий український часопис німецькою мовою у Відні .	62
Спроба вирішення кризи в Австрії .	64
Відносини в Австрії. Моя промова в австрійському парламенті 19. липня 1918 р.	65
Австрія на розпутьті .	81
Обіжник Президії Намісництва у Львові проти українських організацій .	84
Визнання Української Гетьманської Держави і ратифікація Берестейського договору	87
Нота з протестом проти анулювання тайного договору, внесена до австр.-угорського міністра закордонних справ гр. Буяна у Відні	88
Терористичні акти на Україні .	90

Підготовлення української державної організації в Галичині	92
Подорож гетьмана до Німеччини	94
Маніфестаційне віче Українців міста Львова в справі Галичини	97
Святочне відкриття українського університету в Києві	98
В Палаті Послів Державної Ради у Відні, в дні 9. жовтня 1918 р.	103
Нарада Української Парляментарної Репрезентації у Відні, 10. жовтня 1918 р. і події в краю	105
Цісарський маніфест з 16. жовтня 1918 р.	108
Українська Конституанта у Львові	111
Статут Української Національної Ради, — прийнятий у Львові 18. жовтня 1918 р.	113
Всенародні Українські Національні Збори у Львові	114
Заява президента міністрів д-ра Гусарека з 22. жовтня 1918р. до цісарського маніфесту з 16.жовтня 1918.	120
Польща до Великої України	122
Делегація Української Національної Ради у Львові (галицька делегація)	124
Депутація Української Національної Ради у галицького намісника графа Гуїна у Львові, 31. жовтня 1918 р.	130
Два протоколи нарад Ради Міністрів у Відні з 31. жовтня 1918 р.	132
День 1. листопада 1918 р. у Львові	136
Перша відозва Української Національної Ради у Львові до українського народу	140
Польська боївка і уступлення Дмитра Вітовського	142